

هر دادگاه و هر مرجعی خود عهده دار قضاوت راجع بصلاحت خود می باشد ولی اصحاب دعوا حق دارند از تصمیم دادگاه بمراجع بالاتر شکایت نمایند - در امور جزائی فقط دیوان تمیز است که اگر مطابق قانون با مرجعه شده باشد نمی تواند قرار عدم صلاحیت خود را در دعوی جزائی صادر نماید -

اختلاف در صلاحیت - در هر موقع که دو محکمه نسبت بیک موضوع که در نزد هر دو مطرح شده است خود را صالح برای رسیدگی به آن موضوع بدانند و یا بالعکس هر یک خود را برای رسیدگی صالح ندانند اختلاف در صلاحیت حاصل میشود -

اگر هر دو مرجع از یک نوع هستند اختلاف صلاحیت بین محاکم حاصل می گردد و در صورتیکه یک مرجع اداری و مرجع دیگر قضائی باشد اختلاف در صلاحیت نسبت بوظیفه پیدا میشود و اصول محاکمه ای که طریقه حل اختلاف و مرجع صالح برای رسیدگی را تعیین مینماید نظامات و دستور العمل قاضی نامیده میشود -

اختلاف در وظیفه - مقامات قضائی نمی توانند مداخله و رسیدگی در اعمال اداری نمایند یعنی نمی توانند رسیدگی با موری کنند که قانوناً محل و فصل آن امور از وظایف مقامات اداری میباشد بنا بر این اگر یک موضوع اداری در نزد مرجع قضائی مطرح شود به نمایندگی آن اداره حق داده شده بصلاحت آن مرجع اعتراض نماید و در این موقع اختلاف در صلاحیت بین مقامات قضائی و مقامات اداری حاصل میشود. مرجعی که صالح حل این اختلاف است باید تصمیم بگیرد که ایراد صحیح است یا نه و کدام یک از مقامات قضائی یا اداری صلاحیت رسیدگی بموضوع را دارند -

در امور جنائی اختلاف صلاحیت بین مقامات اداری و قضائی ممنوع است و کلیه امور مزبور باید در محاکم قضائی طرح و نسبت به آن رسیدگی شود - در امور جنحه فقط در دو مورد ذیل ممکن است اختلاف بین مقامات اداری و قضائی حاصل شود -

۱ - وقتی که مجازات عمل بموجب قانون از وظائف مقامات اداری قرارداده

شده است مانند بزهای مربوط باداره امور راهها و جاده های عمومی -

۲- وقتی که حل موضوع قضائی منوط بعمل موضوعیست که در صلاحیت مقامات اداری است مانند بزهای مربوط بصید در موردی که رسیدگی به بزه مزبور منوط به این باشد که قابل کشتی رانی بودن رودخانه‌ی که صید در آن بعمل آمده باید قبلاً معلوم گردد - ولی در مواعیکه نظارت در امر جزائی منوط بحل يك موضوع حقوقی باشد محاکم جزائی رسیدگی را به تعویق انداخته و منتظر حل موضوع مزبور در محاکم حقوقی میشوند و پس از حل آن از نقطه نظر جزائی بقضیه رسیدگی کرده رأی خود را صادر می‌نمایند. بنابراین در این قبیل موارد اختلاف در صلاحیت تحقق پیدا نمی‌کند بلکه قانون بخود محاکم جزائی حق داده است که رسیدگی را بتأخیر انداخته منتظر رأی محاکم حقوقی بشوند -

اختلاف در صلاحیت - وقتی مقامات قضائی از یکدرجه نسبت به يك موضوع که در نزد آنها طرح شده خود را صالح برای رسیدگی میدانند و یا بالعکس از رسیدگی امتناع میکنند اختلاف در صلاحیت حاصل میشود -

بموجب قانون اصول محاکمات جزائی باید مقامات قضائی بطور قطع صلاحیت خود را اثبات و یا نفی نمایند تا اینکه اختلاف آنها قابل طرح در مقامات بالاتری باشد که قانون برای حل اختلاف معین نهوده است

بطور کلی دیوان تمیز همیشه مرجع حل اختلاف است ولی در بعضی از موارد بموجب قانون، محاکم دیگر نیز مرجع حل اختلاف میباشند مثلاً اگر بین مستنطق و محکمه جنحه اختلاف حاصل شود حل آن با محکمه استیناف است و اگر بین دو محکمه خلاف اختلاف حاصل گردد در صورتیکه هر دو در حوزه يك محکمه جنحه واقع شده باشند حل اختلاف با محکمه مزبور میباشد والا با محکمه استینافی است که هر دو محکمه خلاف در حوزه آن واقع شده اند و در غیر از موارد مذکوره حل اختلاف در صلاحیت چه مثبت باشد چه منفی بادیوان تمیز است -

طریقه حل اختلاف این است که از طرف متهم یا مدعی خصوصی و یا مدعی العموم و یا هر شخص ذی نفعی تقاضای رفع اختلاف میشود و بر اثر تقاضای مزبور موضوع در محکمه یکم مرجع حل اختلاف میباشد طرح شده و بر طبق رأی محکمه مزبور که قاطع است